Найбільш пристосованою до інтенсивних технологічних умов є худоба голштинської породи, індекс адаптації якої майже наближається до нуля. При цьому породна належність має високий вплив на якісні показники молока, ступінь впливу знаходиться в межах 81 – 87%.

Список використаної літератури:

1. Буркат В. П. Використання голштинів у поліпшенні молочної худоби. — К.: Урожай. — 1988. — 104 с.
2. Єфіменко М. Я. Формування репродукторів голштинської худоби європейської селекції / М. Я. Єфіменко, М. П Демчук // Наук.-виробн. Бюлетень «Селекція». — К., 1997. — №4. — С. 16−17.
3. Зубець М. В. Формування молочного стада з програмованою продуктивністю / М. В.Зубець, Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків. — К., 1994. —224 с.
4. Карлова Л.В. Селекційні та біологічні особливості тварин центрального типу української червоної молочної породи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : 06.02.01 „ Розведення і селекція тварин ” / Л. В. Карлова. — Херсон, 2008. — 16 с.
5. Козырь В. С. Использование импортного скота в Украине / В. С.Козырь, Д. В. Винничук, В. Н. Линник // Молочное и мясное скотоводство. — 1999. — №3. — С. 11—14.
6. Лакин Г. Ф. Биометрия / Г. Ф. Лакин — М. — Высшая школа,1990. — 350 с.
7. Меркурьева Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных. — М.: Колос, 1970. — 432 с.
8. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. — М.:Колос, 1969. — 256 с.
9. Рубан С. Ю. Вплив породної належності корів та середовищних факторів на якісні показники молока / С. Ю. Рубан // Вісник аграрної науки. — 1999. — №8. — С. 43—44.
10. Сірацький Й. З. Методика оцінки адаптаційної здатності тварин / Й. З. Сірацький, В. В Меркушин, Є. І Федорович, Я. Н. Данилків // Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві К., 2005. — С.88 — 96.
11. Шкурко Т. П. Продуктивне використання корів молочних порід : монографія / Т. П. Шкурко. — Дніпропетровськ:ІМА – Прес . — 2009. — 240 с.

Оценено коров-первотелок трёх пород по показателям молочной продуктивности и их приспособленностю к условиям интенсивной технологии. Установлено влияние породной принадлежности на качественные и количественные показатели молока.

Reviewed primiparous cows three breeds in terms of milk production and their adaptation to the conditions of intensive technology. The influence of breed belonging to the qualitative and quantitative parameters of milk.

Дата надходження в редакцію: 15.11.2012 р.
Рецензент: д.с.г.н., професор Л.М. Хмельничий

УДК 636.22/28.082.033

ВПЛИВ НА РІСТ І РОЗВИТОК БУГАЙЦІВ ТРИВАЛОСТІ МІЖОТЕЛЬНОГО ПЕРІОДУ ЇХ МАТЕРІВ

Л.О. Стріха, к.с.-г.наук, Миколаївський державний аграрний університет

Викладено результати досліджень впливу тривалості міжотельного періоду корів-матерів на інтенсивність росту бугайців української червоної молочної породи у період від народження і до 18 місяців. Встановлено певну зумовленість росту бугайців, які походять від матерів різної породної належності, що проявляється по-різному.

В міжотельний період в організмі корів відбуваються фізіологічні та функціональні зміни, які обумовлюють онтогенетичний розвиток нащадків. Вважаємо, що такий узагальнюючий фактор, як тривалість міжотельного періоду може викликати ростові зміни у бугайців української червоної молочної породи [1].

В наукових дослідженнях даної проблеми більше приділялося уваги впливу на живу масу, ріст і розвиток таких факторів, як тривалість ембріонального періоду, сезону народження нащадка, продуктивності корови-матері [2].

Проте збільшення або зменшення інтенсивності росту, а з нею і живої маси, може відбуватися не тільки під впливом породної належності, а й індивідуальних властивостей, а тим більше впливу батьків. Материнський організм значно впливає на ембріон в період

тільності, а тому має місце його перевага на розвиток господарсько-корисних ознак [3].

Дослідження проводились на базі племзаводу "Зоря" Херсонської області, де апробовано українську червону молочну породу. Було сформовано групу бугайців української червоної молочної породи у кількості 108 голів, яких розподілили за генотипом: з врахуванням материнської спадковості виділили групи тварин – англеризована червона степова, покращена голштинами (АЧС+Г) в кількості 66 голів і англерська порода, яка схрещувалася з голштинами (А+Г) в кількості 42 голови. Щодо батьківської спадковості, визначилось три групи генотипів згідно частки спадковості за голштинською породою, а саме: <50%Г (n=25), 50-75%Г (n=54), >75%Г (n=29). Бугайців розподілювали на окремі групи відповідно до тривалості міжотельного періоду їхніх матерів.

Всі тварини знаходились в однакових умовах годівлі та утримання. Їх годівля здійснювалася за типовими раціонами, які мали подібний набір кормів і збалансованих згідно деталізованих норм.

Живу масу бугайців визначали шляхом щомісячних зважувань та інтерполяції на «ювілейну» дату. Динаміку живої маси тварин визначали у різні вікові періоди.

Порівняльну оцінку показників росту і розвитку бичків у ранньому онтогенезі здійснювали за даними живої маси, яку визначали за результатами їх зважувань, та параметрами росту. Напруженість ростових змін характеризують індекси: інтенсивність формування живої маси (Δt), рівномірності росту ($I_р$), напруги росту ($I_н$) [4].

Вплив материнського організму на формування м'ясної продуктивності в ембріональний та постнатальний періоди у бугайців визначали за показником міжотельного періодів їх матерів. Біометричну обробку отриманих даних досліджень проводили методом варіаційної статистики [5].

Основними характеристиками, які відображають зміни онтогенетичного росту бугайців є жива маса (табл. 1) і середньодобові прирости (табл. 2). В наших дослідженнях не виявлено вірогідної різниці за живою масою у бугайців, які походять від матерів з різною тривалістю міжотельного періоду. Деяка перевага за живою масою у віці 3 і 6 місяців встановлена у бугайців, матері яких мають довгий міжотельний період. У тварин від матерів з коротким МОП вища жива маса була у віці 12 місяців. У завершальний вік (18 міс.) за живою масою бугайці майже не відрізнялися, а якщо й мала місце різниця, то вона була в межах помилки середньої арифметичної.

Аналогічна тенденція встановлена й за інтенсивністю росту бугайців у окремі вікові періоди. Так, вищими середньодобовими приростами в період 3-6 міс. характеризуються бугайці, які народжені матерями з довгим міжотельним періодом. В наступні вікові періоди 6-9 міс., 9-12 міс. і 12-15 міс. більшою інтенсивністю відрізняються нащадки, які походять від матерів з коротким між отельним періодом. І наприкінці (15-18 міс.) за показниками середньодобових приростів групи бугайців, одержаних від матерів з різною тривалістю МОП, майже подібні, за винятком деякої переваги тварин, матері яких мають довгий міжотельний період.

За живою масою та інтенсивністю росту в бугайців української червоної молочної породи залежно від тривалості міжотельного періоду у корів-матерів вказує на можливість врахування й цього показника в селекції молочної худоби за м'ясними якостями.

Встановлено, що за відносним приростом від народження і до 9-місячного віку перевагу мають бугайці, які походять від матерів з помірним МОП. Поряд з цим проявляються і загально біологічні властивості, зокрема – відносний приріст з віком поступово зменшується. Так, в період 12-15-18 міс. відносний приріст втричі менший порівняно з періодом 0-3-6 міс., тобто швидкість росту зменшується.

Щодо інтенсивності формування живої маси, то вона також вища у молодих тварин порівняно з бугайцями старшого віку (період 12-15-18 міс.). Поряд з цим виявлено деякі відмінності за показником Δt у бугайців, які походять від матерів з різною тривалістю міжотельного періоду, що приходиться на період їх ембріонального розвитку. Спочатку (період 0-3-6 міс.) більшою інтенсивністю формування живої маси характеризуються бугайці, у яких матері мають подовжену тривалість міжотельного періоду. В період 3-6-9 міс. за інтенсивністю формування живої маси переважають бугайці, які походять від матерів з коротким МОП. В наступні періоди ця перевага майже зберігається за винятком періоду 6-9-12 міс., коли вище значення Δt було у бугайців, народжених коровами-матерями з помірним (оптимальним) міжотельним періодом.

Оскільки аналогічна тенденція спостерігається і за таким показником, як індекс напруги росту, то можна вважати, що висока інтенсивність формування живої маси одночасно зумовлює і вищу напруженість росту.

В свою чергу індекс рівномірності росту характеризує ритмічність з якою проявляються інтенсивність формування живої маси та напруженість росту. Встановлено, що Δt та Ін вищі у тварин однієї з порівнюваних груп, то у них нижчі показники індексу $I_р$. І навпаки, при невисоких значеннях Δt та $I_н$ у бугайців більші індекси рівномірності росту ($I_р$). Так, при менших значеннях Δt і Ін в період 0-3-6 міс. бугайці від матерів з коротким міжотельним періодом характеризуються більшим значенням індексу рівномірності рос-

ту (I_p=0,468) порівняно з бугайцями, народженими матерями з довгим МОП.

Таблиця 3

Параметри оцінки інтенсивності росту бугайців української червоної молочної породи залежно від тривалості міжотельного періоду матерів, $\overline{X} \pm S\overline{x}$

Тривалість міжотельного періоду матерів	n	Показники росту за періодами				
		0-3-6 міс.	3-6-9 міс.	6-9-12 міс.	9-12-15 міс.	12-15-18 міс.
Відносний приріст (ВП)						
Короткий	19	1,265±0,0156	0,924±0,0104	0,723±0,0141	0,524±0,0080	0,408±0,0074
Помірний	48	1,280±0,0102	0,925±0,0081	0,721±0,0116	0,527±0,0051	0,431±0,0041
Довгий	16	1,278±0,0215	0,868±0,0162	0,700±0,0182	0,529±0,0094	0,422±0,0101***
Інтенсивність формування живої маси (Δ t)						
Короткий	19	0,334±0,0241	0,103±0,0190	0,127±0,0123	0,088±0,0102	0,033±0,0034
Помірний	48	0,356±0,0130	0,101±0,0161	0,133±0,0100	0,079±0,0053	0,035±0,0022
Довгий	16	0,388±0,0274	0,096±0,0093	0,128±0,0145	0,062±0,0057	0,042±0,0041
Індекс рівномірності росту (I_p)						
Короткий	19	0,468±0,0121	0,721±0,0207	0,806±0,0191***	0,815±0,0140	0,848±0,0193
Помірний	48	0,463±0,0107	0,724±0,0151	0,793±0,0120	0,843±0,0081	0,859±0,0090
Довгий	16	0,448±0,0132	0,773±0,0232	0,685±0,0202	0,831±0,0162	0,862±0,0113
Індекс напруги росту ($I_н$)						
Короткий	19	0,164±0,0124	0,088±0,0081	0,160±0,0163	0,149±0,0177	0,070±0,0061
Помірний	48	0,173±0,0075	0,089±0,0105	0,164±0,0116	0,136±0,0058	0,087±0,0050
Довгий	16	0,182±0,0151	0,082±0,0076	0,114±0,0174	0,107±0,0210	0,090±0,0104

Своєрідність прояву прижиттєвих ознак м'ясної продуктивності молодняку новоствореної породи можна виявити, якщо врахувати не тільки тривалість міжотельного періоду в корів, а й материнську та батьківську спадковість (табл. 4).

Таблиця 4

Вплив тривалості міжотельного періоду матерів на ріст бугайців різних генотипів, $\overline{X} \pm S\overline{x}$

Фактори впливу			n	Жива маса бугайців у віці, кг						
генотип		МОП матерів		0 міс.	3 міс.	6 міс.	9 міс.	12 міс.	15 міс.	18 міс.
За материнською спадковістю	АЧС + Г	короткий	14	32,3±1,28	84,3±2,20	146,6±3,49	226,7±4,60	306,9±5,55	382,4±6,64	460,6±7,72
		помірний	28	31,2±0,40	82,7±1,24	144,5±2,86	224,6±2,57	301,9±3,61	377,3±3,90	461,8±4,39
		довгий	9	32,4±0,52	82,3±3,65	143,4±7,44	218,8±10,32	291,1±11,35	378,5±11,91	459,5±11,89
	А + Г	короткий	5	32,9±1,48	79,2±2,86	138,3±3,90	221,0±7,46	310,6±11,76	391,4±12,65	479,2±16,12
		помірний	20	31,5±0,43	82,2±1,44	143,5±3,67	224,4±4,22	310,9±5,50	392,2±5,17	485,6±6,20**
		довгий	7	31,1±0,76	87,4±1,80	152,9±6,53	229,4±6,78	314,9±8,19	395,6±8,93*	477,9±8,70
За батьківською спадковістю, породність за голштином	< 50% Г	короткий	8	30,2±0,44	79,8±2,22	140,4±3,98	215,5±4,00	298,6±4,07	368,3±3,82	441,7±3,49
		помірний	13	31,2±0,68	83,6±1,11	145,5±3,86	221,9±3,26	303,9±4,27	367,4±4,93	441,9±5,34
		довгий	4	32,4±0,95	81,7±4,72	142,5±11,49	221,5±14,72	301,3±16,96	398,5±6,49	477,1±7,91
	50–75% Г	короткий	7	34,5±1,27**	86,1±3,75	145,0±5,26	233,6±6,42**	316,5±8,96	398,3±9,39**	482,3±9,87
		помірний	25	31,0±0,36	80,8±1,42	141,2±3,51	224,0±3,57	303,8±4,98	387,4±4,74	471,7±5,29***
		довгий	9	31,7±0,53	85,3±3,46	151,3±4,28*	231,1±7,84	308,4±9,70	381,8±10,78	462,9±10,98
	> 75% Г	короткий	4	33,5±0,76	83,7±3,18	151,4±5,72	230,0±9,67	311,3±15,48	394,0±16,47	483,7±19,81
		помірний	10	32,3±0,63	85,4±1,74*	149,7±2,89	228,8±4,49	312,9±5,80	395,8±4,82	484,7±6,04***
		довгий	3	31,3±1,73	81,9±2,72	129,9±9,51	203,0±14,20	281,3±20,17	376,1±32,47	462,7±31,2

Встановлено, що за живою масою, майже у всі вікові періоди, переважають бугайці від англерських корів-матерів з довгим МОП. У віці 18 міс. вищою живою масою характеризувалися бугайці від англерських корів, але в яких помірна тривалість міжотельного періоду. Стосовно поєднаного впливу батьківської спадковості та МОП матерів на живу масу молодняку новоствореної породи виявлено також певну тенденцію. Встановлено, що при народжені та у віці 3, 9, 12, 15 і 18 міс. більшими показниками живої маси характеризуються бугайці генотипу 50-75% Г, які народжені матерями з коротким міжотельним періодом. Вважаємо, що в таких тварин узгоджуються потенційні можливості молочної та м'ясної продуктивності. Про переважаючу спадкову зумовленість до молочної продуктивності опореседковано свідчать дані живої маси бугайців генотипу >70% Г, які походять від матерів з довгим міжотельним періодом. Так, у віці 6, 9 і 12 міс. їх жива маса була найменшою порівняно з іншими досліджуваними групами тварин. Проте, у 18 міс. за живою масою вони не поступаються бичкам генотипу 50-75% Г від матерів аналогічної тривалості МОП.

Отже, виявлені відмінності за живою масою у

бугайців зумовлені спадковістю вихідних порід та тривалістю міжотельного періоду, який на нашу думку відображає інтенсивність обмінних процесів у корови від отелення до отелення.

В таблиці 5 наведено дані середньодобових приростів, які характеризують ріст і розвиток бугайців з різною материнською і батьківською основою. За інтенсивністю росту перевагу в перші шість місяців мають бугайці, які походять від англерських корів-матерів з довгим міжотельним періодом. У вікові періоди 9-12, 12-15 і 15-18 міс. більшими середньодобовими приростами характеризуються бугайці, які походять від англерських корів, але уже з помірною тривалістю МОП.

Таблиця 5

Вплив тривалості міжотельного періоду матерів на інтенсивність росту бугайців різних генотипів, $\overline{X} \pm S\overline{x}$

Фактори впливу			n	Середньодобовий приріст, г					
генотип		МОП матерів		0-3 міс.	3-6 міс.	6-9 міс.	9-12 міс.	12-15 міс.	15-18 міс.
За материнською спадковістю	АЧС + Г	короткий	14	577,4±16,1	692,1±20,8	890,2±30,7	891,2±25,1	839,0±22,1	869,1±19,3
		помірний	28	572,0±14,5	686,0±21,4	891,0±24,5	860,3±17,3	842,3±13,4	883,9±10,8
		довгий	9	554,0±44,2	679,5±47,0	837,2±51,8	804,1±23,2	906,4±28,2	900,1±11,8
	А + Г	короткий	5	514,0±39,1	657,1±38,2	918,7±52,7	995,3±66,4	898,4±22,7	974,9±54,8
		помірний	20	563,1±15,1	681,0±28,9	899,3±27,6	961,7±23,9**	907,6±15,2**	948,6±15,1**
		довгий	7	626,2±24,3	727,5±58,5	850,5±44,1	949,2±28,4	868,1±23,1	913,9±27,5
За батьківською спадковістю, породність за голштином	< 50% Г	короткий	8	551,3±24,5	673,3±26,4	834,4±28,4	923,8±35,7	774,4±14,8	815,3±14,5
		помірний	13	582,6±16,4	687,1±33,9	849,4±36,7	911,0±30,4	786,9±19,5	828,5±12,1
		довгий	4	581,4±62,6	753,3±79,1	766,4±73,4	886,1±49,1	834,9±17,8	872,6±16,0
	50–75% Г	короткий	7	573,2±23,6	654,1±24,2	984,1±40,5**	921,6±42,4	908,7±12,1	933,2±11,9
		помірний	25	563,2±15,9	670,8±26,8	920,2±25,9	886,0±21,5	886,1±5,50	936,9±9,60
		довгий	9	595,3±41,5	732,8±36,1	887,3±44,2	858,4±34,9	884,4±11,1	900,8±13,9
	> 75% Г	короткий	4	557,8±52,7	752,2±43,8	873,1±49,5	903,1±88,6	938,4±27,7***	954,8±19,8
		помірний	10	590,4±19,3	714,0±18,4	878,9±30,9	935,3±36,9	925,1±27,6***	962,2±28,5***
		довгий	3	561,9±45,7	533,0±79,9	812,2±66,0	870,4±76,5	991,1±77,6	964,3±25,7

Щодо батьківської спадковості, то також є відповідні особливості за інтенсивністю росту. Так, більш інтенсивно розвиваються в період від народження і до трьох місяців бугайці генотипу 50-75% Г, які народилися від матерів з подовженим МОП. В послідуючий період (3-6 міс.) таку перевагу мають бугайці генотипу >75% Г, але народжені матерями з коротким міжотельним періодом. Найбільшим приростом за добу в період 6-9 міс. характеризуються бугайці генотипу 50-75% Г від матерів з коротким МОП. І в наступні вікові періоди перевага за середньодобовими приростами належала бичкам цих генотипів від матерів з помірним міжотельним періодом.

Особливості формування м'ясної продуктивності у тварин української червоної молочної породи також встановлено й за індексами Δt, Ір, Ін, з врахуванням спадковості вихідних порід. За інтенсивністю формування живої маси у вікові періоди 0-3-6 міс і 3-6-9 міс. перевагу мають бугайці від англерських корів-матерів з довгим міжотельним періодом. Для них характерний і більший показник індексу напруги росту ($I_н$=0,209 і $I_н$=0, 125 відповідно).

Проте в наступні вікові періоди вищою інтенсивністю формування живої маси та напруженістю росту характеризувалися бугайці від англерських корів-матерів, але з помірним (оптимальним) міжотельним періодом. За індексом рівномірності росту також проявляються відмінності з врахуванням материнської спадковості. Більшими показниками Ір відрізняються бугайці, які походять від англерських корів з помірним МОП.

Виявлена також зумовленість формування м'ясної продуктивності у бугайців української червоної молочної породи під впливом батьківської спадковості та тривалості МОП у корів-матерів за даними параметрів Δt, Ір, Ін. Вищою інтенсивністю формування живої маси в період 0-3-6 міс. характеризувалися бугайці генотипу >75% Г від корів з довгим МОП. В період 3-6-9 міс. найвищий показник Δt мали бугайці генотипу <50% Г, які народжені матерями з довгим міжотельним періодом. Для них характерні й більші параметри індексу напруги росту ($I_н$=0,172).

Скачкоподібність процесів ростових змін молодняку можна виявити за індексом рівномірності росту. В період 0-3-6 міс. Ір коливається в межах від 0,378 до 0,503, а в період 3-6-9 міс. – 0,634-0,797. В наступні періоди Ір незначно підвищується, але певні відмінності залежно від частки батьківської спадковості у нащадків мають місце. Так, вищими значеннями індексу рівномірності росту характеризуються бугайці генотипу >75% Г від матерів з коротким міжотельним періодом.

Таким чином, виявлено певну зумовленість ростових змін у бугайців української червоної молочної породи під впливом тривалості міжотельного періоду корів-матерів. Дана закономірність у бугайців, які походять від матерів різної породної належності проявляється по-різному. Виявлено й особливості формування

м'ясної продуктивності у тварин, які обумовлені часткою спадковості вихідної (голштинської) породи.

Список використаної літератури:

1. Розведення сільськогосподарських тварин / [Й.З.Басовський, В.П.Буркат, Д.Т. Вінничук та ін.]; за ред. Й.З.Басовського. — Біла Церква: ВАТ Білоцерківська книжкова фабрика, 2001. — 400 с.
2. Коваленко В.П., Болелая С.Ю., Бородай В.П. Прогнозирование племенной ценности птиц по интенсивности процесов роста раннего онтогенеза // Цитология и генетика. – 1998. Т 32. №5. – С. 88 - 92.
3. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский . – М.: Колос, 1969. – 256 с.
4. Зубець М. В. Формування молочного стада з програмованою продуктивністю / М. В.Зубець, Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків. — К.: Урожай, 1994. — 221 с.
5. Сохацький П.С. Вплив продуктивності матерів на інтенсивність росту маси і спермопродуктивність бугаїв / П.С.Сохацький // Вісник Сумського національного аграрного університету: науково-методичний журнал серія “Тваринництво”. — Суми: “Слобожанщина”. — 2002. – – Вип.6. — С. 526-529.

Изложены результаты исследований влияния продолжительности межотельного периода коров-матерей на интенсивность роста бычков украинской красной молочной породы в период от рождения до 18 месяцев. . Установлено определенную закономерность роста бычков, рожденных матерями разной породной принадлежности, которая проявляется по-разному.

The results of researches influence of duration of between calving period of cows-mothers are expounded on intensity of growth of bull of the Ukrainian red suckling breed in a period of age and to 18 months. Found out advantage of bull, the mothers of which have optimum duration period in a lactation which is preceded their birth.

Дата надходження в редакцію: 15.11.2012 р.
Рецензент: д.с.г.н., професор А.М.Салогуб

УДК 636.22 / .28

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

Н.В. Болгова, к.с.-г.н., Сумський національний аграрний університет

Нами були досліджені зміни молочної продуктивності корів чорно-рябої молочної породи за ряд лактацій під впливом генотипових та паратипових факторів.

Ключові слова: *молочна продуктивність, чорно-ряба, частка впливу, родина, лінія.*

Постановка проблеми. У молочному скотарстві спрямована селекція на досягнення максимальної продуктивності базується на припущенні, що ознаки молочності знаходяться у позитивному генетичному комплексі з діяльністю всього організму. Їх оптимальна узгодженість обумовлена взаємодією генотипу і середовища [1, 2, 4, 5].

Рівень продуктивності тварин залежить від того, наскільки ці умови сприятливі для організму та адекватні рівню і напряму їх продуктивності. Тому для селекційних груп тварин є важливим і актуальним визначення однієї з характерних особливостей породи та істотного елементу її існування і розвитку – ступеня консолідації за фенотиповим проявом основних кількісних ознак як норми реакції взаємодії генотипу та середовища [1–3].

Зв'язок природних компонентів оточуючого середовища в реалізації генетичного потенціалу вивчений ще недостатньо. Наявність генетичної різноманітності корів за ознаками, які визначають молочність худоби, дає можливість вести відбір за надоєм та типом будови тіла, тому необхідно уточнити та оптимізувати критерії оцінки та відбору за даними ознаками.

Постановка завдання. Метою даної роботи було визначити особливості формування молочної продуктивності української червоно-рябої молочної породи під дією генотипних і паратипових факторів та обґрунтувати принципів ведення селекційно-племінної та зоотехнічної роботи з стадами молочних порід української селекції, направлені на підвищення генетичного потенціалу тварин та їх консолідацію.

Дослідження були проведені в умовах ПЗ “Райз-Максимко” Сумського району Сумської області. Для дослідження господарськи корисних ознак корів сумського типу української чорно-рябої молочної породи нами було відібрано 4